

Ferhat Šeta

HADŽI MUJAGA MERHEMIĆ

1877-1959.

ŽIVOT I DJELO

PORijeklo PORODICE MERHEMIĆ

Uvodni dio

Merhemici su doselili u Sarajevo početkom XIX vijeka, oko 1821. godine, iz Merhemija kod Nevesinja. U Sarajevo je stigao djed hadži Mujaga, Mula Mustafa, kao trgovac da okuša sreću u Šeheru u kome će ostati i zakopati i porod i bogatstvo, koji će pronijeti slavu loze Merhemica po čitavom Balkanu pa i šire. Mula Mustafa je iza sebe ostavio tri sina: Mehmeda, Osmana i Saliha, koji će do te mjere razviti i razgranati trgovinu da će postati poznati i priznati na cijelom Balkanu.

Prvi objavljeni zapis o istoriji ove sarajevske porodice uredio je stariji srpski pisac i hroničar Aleksa S. Popović, zvani Sarajlija, u knjižici koja je štampana 1910. godine pod naslovom *Životopisi znamenitih Sarajlija*.

Iako ugledni i poznati trgovci, bili su veoma skromni, jednostavni i dostojanstveni ljudi. Radili su mnogo i ostvarivali veliku dobit, ali su vodili računa i o svojim obavezama i trošenju imetka u dobrotvorne svrhe. Godine 1870. osnovali su medresu, u narodu poznatu kao „Merhemica medresa“.

Govoreći o Merhemcima kao hajir-sahibijama, ugledni alim i šejh iz Sarajeva Fejzulah Hadžibajrić, pripovijeda: „Sa onu stranu Miljacke u starom Sarajevu, na Bistriku, nije bilo vjerskog objekta (džamije, tekije, vjerske škole) ali ni čuprije ni česme, koju Merhemici nisu ili iz temelja podigli ili popravili i obnovili.

Njihovim imenom su nazivani mnogi vjerski objekti: Merhemica sibjan-mekteb, Merhemica medresa, Merhemica mesdžid, ali su tako nazvane i neke česme i premoštenja preko Bistričkog potoka“.¹⁾

1) Radivoje Papić, list Una, god. V, Sarajevo, 2. maja 1988., broj 2/6, str. 14.

Dobročinstvo i humanost braće Merhemića nisu se iscrpljivali samo u osnivanju i podizanju hajrata, nego su pazili i pomagali i sirotinju. Aleksa Popović, Sarajlija, se u svom životopisu znamenitih Sarajlija, bavio i ličnostima braće Merhemića Mujage i Salihage pa veli: „da su se radovali i veselili kad su mogli da pomognu, da otmu od bijede i nevolje onog kome je to odista bilo potrebno.“ Od trojice braće Merhemića, najranije je umro Mehmed. On je živio u Plovdivu, današnja Bugarska, gdje je bio dobra trgovačka veza između Istanbula i braće u Sarajevu. Umro je 1867. godine u Plovdivu. Nije se ženio niti ostavio poroda iza sebe.

Drugi brat, Salihaga Merhemić, učestvovao je u odbrani Sarajeva, prilikom austrougarske okupacije Bosne 1878. godine i tom prilikom je ranjen. Podlegao je ranama, mjesec dana kasnije. Ukopan je na Hridu kod Sarajeva uz braću Muliće, koji su poginuli braneci Sarajevo.

Treći brat, Osmanaga-Mulaga Merhemić, (otac Mujage) živio je najduže. Umro je u Sarajevu 1981. godine. Ukopan je na Hambinoj carini. U Sarajevu je to primljeno kao gubitak istinski uglednog i dobrog čovjeka u svim krugovima i svim slojevima i to kod svih nacionalnosti i vjeroispovijesti. Tim povodom je šejh Bistričke tekije i muderris Misrine medrese na Atmejdanu, zapisao na tarihu-posmrtnom hronogramu: „Dobro ime ne umire“ što je u svoja kazivanja unio i Aleksa Popović Sarajlija i to dajući hronogram u cjelini preveden na bosanski jezik. Uostalom on sam životopis Mulage i Salihage završava riječima: „Slava Hadži Mula Osmanagi i Salihagi Merhemiću! Slava! Rahmetullahi alejhi!“

Ugled i bogatstvo braće Merhemića bilo je veliko, ali unatoč tome živjelo se skromno i štedljivo, što je manje-više, bilo uobičajeno u svim bogatim sarajevskim porodicama, bez obzira na vjeroispovijest. To se posebno odnosi na ishranu koja je bila jednaka i za gazde i slugu. Znali su se dani kada se obilnije jelo meso i slatko. Bogatstvo u tom vremenu prepoznavalo se u dvije osnovne stvari: po prostirkama, ćilimima, serdžadama i po nakitu na ženama, suprugama i kćerkama.

„Inače o Merhemićima je uvijek navođeno da su bili po izgledu ljudi visoka rasta, stasiti i naočiti, crnomanjasta lica i crnih brkova. Uvijek su ih krasila vedra lica bez i najmanje oholosti i gordosti, koje se opažalo kod pojedinih uobraženih i nadmenih bogataša. Podjednako dostojanstveno i blago razgovarali su sa najvećim siromaškom kao i najuglednijim bogatašem i alimom. Bili su to ljudi ozbiljna i čvrsta trgovačkog karaktera, izbjegavali su besposlene, recimo političke i druge slične razgovore, nego su se najradije bavili i razgovarali o trgovačkim i lokalnim običajima, sarajevskim

dogadajima“, ovako to navodi Aleksa Popović Sarajlija u svom Životopisu znamenitih Sarajlija.²⁾

ŽIVOT I DJELO HADŽI MUJAGE MERHEMIĆA

Na čvrstim temeljima ugleda i bogatstva porodice Merhemić rodiće se 4. januara 1877. godine u Mulage-Osmanage Merhemića sin kome dadoše ime Mustafa. Dolazilo je vrijeme u kome će istorija porodice Merhemić biti označena ličnošću Mujage Merhemića, učena čovjeka, svojevrsnog mislioca, mumina i pravednika, prevodioca sa arapskog i perzijskog jezika i nadasve dobrog čovjeka i trgovca pravednog i iskrenog.

Za rođenje Mujage Merhemića vezana je zanimljiva anegdota. Mujaga Merhemić, otac Mujagin, imao je prije njegova rođenja šest kćeri i silno je želio da mu se rodi sin. Po pričanju prof. dr Ahmeda Tuzle Mulaga Merhemić je dao hadži hafiz Šakir-ef. Tuzli četiri dukata i zamolio ga da od toga podijeli, kao sadaku, dva dukata kod Hazreti Ejjub-Ensarijinog turbeta u Carigradu, a dva dukata uzme za sebe što je ovaj i učinio. Na taj murad pobožni hodža Mrkva učio je jetmišbin-tevhid.

Vijest o rođenju sina Mulaga Merhemić primio je negdje na Bistriku. To ga je toliko obradovalo, da nije imao vremena da traži ćupriju da pređe Bistrički potok nego je dao hediju čovjeku koji ga je prenio preko potoka.

Majka Mujagina bila je od Zildžića, čestita i otresita žena, sestra čuvenog Nezirage Zildžića, jednog od prvih Mujaginih muallima. Od malih nogu Mujaga je iskazao veliku sklonost prema knjizi, učenju i meditaciji. Bio je bistar, inteligenetan, radoznao i žedan znanja sa izvanrednim darom pamćenja. Odsakao je u svemu iznad svoje generacije. Mnogo je postizao u svakom učenju i saznanju. Sve što je radio radio je sa velikom voljom i ljubavlju.

Mujaga Merhemić školovao se i obrazovao po klasičnom sistemu prenesenom u naše krajeve iz muslimanskih zemalja Bliskog istoka. Taj sistem imao je svoje specifičnosti, ali i prednosti. To je bio čuveni sistem halki, gdje je učenik ili student prema svom uzrastu i spremnosti bio slobodan da bira nauku koju želi studirati i profesore pred kojim će učiti. Ovaj način obrazovanja pružao je mogućnost izuzetno nadarenim učenicima i studentima da brže napreduju i zahvate mnogo iz mora nauke, jer nisu sputavani određenim programima niti utapani u prosječnost ostalih iz klase.

Školovanje Mujage Merhemića otpočelo je u Carevom mektebu pred Mehmed-ef. Berberovićem, a muderris u medresi bio mu je Abdulah-ef.

2) Radovan Papić u listu Una, god. V, Sarajevo, 2. maja 1988., broj 216, str. 14.

Saračević, školski drug i prijatelj pljevljanskog muftije istaknutog borca protiv austrougarske okupacije Vehbi-ef. Šemsekadića. U Ruždiji, nižoj gimnaziji, gdje je Mujaga nastavio školovanje, nastavnici su mu bili hadži hafiz Muhamed-ef. Žuna (umro 1893), hadži hafiz Omer-ef. Kršlaković (Jajčanin) (umro 1912), hafiz Mehmed-ef. Kreševljaković (Troto), Ahmed-ef. Šerifović, Mehmed-ef. Karamehmedović i Jablanović (čije ime nije poznato). Direktor Ruždije u to vrijeme bio je hadži hafiz Ahmed-ef. Ribić - Širazija. Mujaga Merhemica završio je tečaj pravilnog učenja Kur'ana, koji je održavan u Begovoj džamiji i to pred hadži hafiz Muhamed-ef. Hadži-jahićem.

Poslije osnovnog i nižeg školovanja Mujaga je naukovanje nastavio u Merhemica medresi, a zatim studij šerijatskog prava i studij orijentalnih jezika. Ovdje ne računamo izučavanja koja je vršio samostalno radeći marljivo kod kuće i na studijskim putovanjima po Orijentu.

Po već spomenutom sistemu školovanja, obrazovao se Mujaga Merhemica, učeći Multeku (udžbenik za fikh) pred svojim daidžom Neziragom Zildžićem, učenikom uvaženih alima i muftija Muidovića i Hadžiomerovića. Neziraga Zildžić je bio vrlo ugledan i obrazovan čovjek, nosilac visokog zvanja vrhovnog šerijatskog sudije i član Ulema-medžlisa. On je umro 1904. godine i pokopan je na Grlića brdu kod Sarajeva blizu svoga hodže Mustafa Hilmi-ef. Hadžiomerovića, prvog reisu-l-uleme.

O sposobnostima Zildžića dovoljno je navesti ovaj podatak. Kad bi Reisu.-l-ulema Hadžiomerović tumačio Buhariju, arapski tekst čitao bi Neziraga Zildžić. Ipak najistaknutiji muderris Mujage Merhemica i njegov glavni hodža u pravom smislu te riječi, bio je Mujaga Hadžihalilović, muderris. Bio je to veliki alim i najbolji poznavalac šerijatskog nasljednog prava (feraiza) i perzijskog jezika u to vrijeme u Sarajevu. Kod njega je Mujaga učio i naučio sva tri orijentalna jezika i upoznao se sa književnosti na tim jezicima. Mujaga je često pripovjedao da mu je on ulio ljubav za jezike i otkrio mu čari lijepe orijentalne književnosti. Iako je Mujaga Merhemica zaokružio svoje obrazovanje pred muderrisom Hadžihalilovićem, nije pred njim uzeo idžazet (muderrisku diplomu), jer je njegov mnogo voljeni muderris preselio na ahiret 8. novembra 1916. godine. Mujaga je idžazet uzeo od Mehmed-ef. Šahmanije, muderrisa-terzije.

Da se primijetiti da glavni Mujagini muderrisi, Zildžić i Hadžihalilović, nisu efendije nego age. Po mišljenju profesora Hamdije Kreševljakovića to je bilo prije svega iz skromnosti. Naukom su se bavili iz ljubavi, a nikako radi zvanja i položaja. U vezi s tim Kreševljaković smatra da je dr Safvet-beg Bašagić bio posljednji beg, a hadži Mujaga Merhemica posljednji aga u Sarajevu.

Svoje prvo duže putovanje i susret sa svijetom, imao je Mujaga Merhemić u sedamnaestoj godini života prilikom odlaska na hadž sa majkom Mulahanumom. Put ih je vodio u odlasku preko Trsta, a vratili su se preko Istanbula. Usput su posjetili Jerusalem. Bilo je to 1893. godine. Broj hadžija ukupno iz Bosne i Hercegovine iznosio je 50 muškaraca i žena. Put je trajao šest mjeseci jer se preko Hidžaza putovalo na devama. Na putu sa hadži-Mujagom bio je i bedel njegovog oca Mulage, hadži Mehmed Prelo.

Ovo putovanje za radoznalog i inteligentnog mladića iz Bosne hadži-Mujagu, bilo je od velike koristi. Sve je pomno pratio i upijao, zapažao i procjenjivao. Posebno je bio dirljiv njegov susret sa Kabom, o čemu je često pričao. Dimenzije Kabe i Harema je koracima premjerio. Promatrao je i proučavao i ljude, njihove postupke i običaje i tada je definitivno donio odluku da nikada ne napusti svoju rodnu grudu i povede se za onima koji su selili u Tursku. Nešto kasnije, po povratku sa hadža, obući će bosansku nošnju, kao simbol svoje opredijeljenosti da u svojoj zemlji živi, i doprinese što je moguće više prosperitetu i napretku svoga naroda. Tu odjeću neće zamijeniti drugom sve do svoje smrti. Godine 1900., nakon majčine smrti, Hadži Mujaga je definitivno napustio trgovačke i ostale poslove i nadzor nad imanjem i trgovinom predao sestroj Habibi i zetu Ahmedu Soči. Posvetio se samo učenju i meditaciji i drugovanju sa učenim i dobronamjernim ljudima. Njegovo studentsko putovanje, ostvareno poslije majčine smrti po Turskoj, bilo je veoma plodno. Obilazio je Jedrene, Istanbul, Izmir, Bursu i Anadoliju u cjelini, a naročito se zadržao u Konji, gdje se mnogo družio sa muhadžerima iz Bosne. Usput je proučavao ljude i običaje, obilazio znamenita historijska mjesta i divio se velelepim džamijama, a istovremeno usavršavao i turski jezik koji je u Bosni već bio dobro naučio. Zanimljiv je bio njegov odnos, od rane mladosti, prema humoru, narodnoj šali i doskočici: „Duhoviti ljudi, ljudi od šale su filozofi“, imao je običaj da kaže hadži Mujaga. Zbog te sklonosti je boravio posebno u Eskišeheru, rodnom mjestu Nasrudin Hodže, i tamo se duže zadržao upoznajući se sa njegovim životom i dogodovštinama.

Na putu se susreo sa mnogim učenim i mudrim ljudima. Učio je od njih i upijao njihova saznanja i iskustva. Uz dobro poznavanje arapskog i turskog jezika, hadži Mujaga Merhemić je posebne domete dostigao u perzijskom jeziku, a naročito u poznavanju i izučavanju klasične perzijske književnosti. Posebno je cijenio i proučavao Dželaludina Rumija, velikana koji je uvršten u fond svjetske kulture i umjetničke baštine. Dugo se bavio njegovim djelom Mesneviom koja ima 26.660 bejtova, pravom enciklopedijom sufizma, sa raznim zanimljivim i poučnim pričama, legendama i tumačenjima njihovih sadržaja.

Hadži Mujagina žed za naukom podstakla ga je da otpočne sa učenjem i njemačkog jezika, koji je dolaskom Austro-Ugarske postao veoma važan. Instruktor za njemački jezik mu je bio gimnazijalac Hamdija Karamehmedović, kasnije doktor Hamdija. Od tog vremena hadži Mujaga i dr Hamdija ostali su veliki prijatelji, mnogo su se voljeli i međusobno uvažavali. Godine 1905. hadži Mujaga Merhemić, već kao ozbiljan i ugledan mladić, odlučio je da se oženi. Vjenčao se sa Šemsom Hadžišabanović iz Sarajeva. Koliko je hadži Mujaga bio na glasu, potvrđuje i Divan pjesma prizrenskog melamijskog šejha Omer-Lutfi-ef., u kome, između ostalog ima i osam stihova koji govore o ženidbi hadži Mujage Merhemića. Inače Divan se čuva u Srpskoj akademiji nauka u Beogradu. Hadži Mujaga je sa čestitom Šemsa-hanumom za četrdeset godina braka izrodio šestoro djece od kojih su troje bili hafizi Kur'ana. Ljubav prema Kur'anu na ovaj način je hadži Mujaga Merhemić najbolje potvrdio. Kao ugledan čovjek od velikog autoriteta poslužio je kao lijep primjer drugim Sarajlijama. Tako se 1925. god. u prvi razred Gazi Husrev-begove medrese upisalo šest hafiza i to pet iz Sarajeva i jedan iz Banjaluke. Mladi hafizi su bili pravi ljubimci hadži Mujage, neizmjereno ih je volio i obilno potpomagao. Na njegov prijedlog učili su dječiju mukabelu prije podne u Begovoj džamiji, pod vođstvom i nadzorom hafiz Mustafa-ef. Mujezinovića - Kovača.

DERSOVI I OBILJEŽAVANJE ZNAČAJNIH DATUMA IZ ISTORIJE ISLAMA

Održavanje dersova po kućama na sijelima, ili na drugim određenim mjestima, bili su jedna lijepa i korisna tradicija u Sarajevu. Bio je to izuzetan način da se ulemi da pravo mjesto, a istovremeno i šansa da ulema na jedan lijep način da svoj „zekjat“ na znanje koje posjeduje. Korist za slušaoce bila je ogromna, treba napomenuti da su dersove posjećivali i davali svemu tome jednu ozbiljnost prije svega najodgovorniji ljudi iz IZ-e, ulema i drugi uglednici. Bili su to dersovi iz tefsira, hadisa, Mesnevijske, koji su hranili dušu i odvrćali ljude od besposlice, praznog govora i ogovaranja.

Upravo ti dersovi i ta druženja, koja je Hadži Mujaga Merhemić od rane mladosti redovno posjećivao a kasnije i sam dersove držao, dali su njegovom ideološkom liku snagu, humanost i dostojanstvo.

Predavanja u Sarajevu održavali su najsposobniji alimi. Obično najistaknutiji muderrisi Gazi Husrev-begove medrese, Šerijatske sudačke škole, muftije i reisu-l-uleme. Prvi reisu-l-ulema Hilmi-ef. Hadžiomerović-Omić, držao je predavanje iz Buharije, poslije njega reisu-l-ulema Teufik Azapagić, koga je naslijedio uvaženi alim Ahmed-ef. Burek. Hadži Mujaga je slušao

Azapagića i Bureka i smatrao ih najvećim alimima koje je u životu susreo. Dersove iz Tefsiru-l-Kur'ana održavali su hadži hafiz Mehmed-ef. Hadžimulić, hafiz Mehmed-ef. Okić i Ahmed-ef. Burek. I predavanja iz tefsira Hadži Mujaga je redovno pohađao.

Pošto je H. Mehmed Dželaludin Čaušević prekinuo, nakon 17 godina, predavanja iz Mesneviye, neko vrijeme nastalo je zatišje. Predavanja nije niko održavao. Prijatelji i poštovaoci H. Mujage tražili su od njega da on to nastavi jer su znali da je izuzetno stručan i vješt u perzijskom jeziku i da posjeduje ogromno akumulirano znanje. Međutim, on je taj početak, iz skromnosti, stalno odlagao. Posebno je bio uporan Numan-ef. Bajraktarević, zvani Nanija, koji je u jesen 1933. godine počeo prevoditi Pendi Atar (Atarovi savjeti) i nakon dva-tri dera jednostavno je to proslijedio hadži-Mujagi da on nastavi. Pendi Atar je didaktično-moralni spjev perzijskog klasika Šejh Feriduddina Atara koji je služio kao početni udžbenik perzijskog edebijjatesavvufa. Dersovi hadži Mujage bili su vrlo sadržajni i interesantni pa su za relativno kratko vrijeme okupili veliki broj slušalaca među kojima i ulemu. Redovni posjetioci su bili hadži Mehmed-ef. Potoglija, Abdulah-ef. Fočak, Adem-ef. Karađozović, Rasimaga Zečević i hadži Ali-ef. Mašić. Bio je to sastav uglednika koji su pohađali dersove u H. Mujaginoj kući u vrijeme kada je Mesneviju tumačio Mehmed Džemaludin Čaušević.

Predavanja iz Pendi Atara potrajala su do 1935. god. a zatim je hadži Mujaga otpočeo sa dersovima iz Đulistana Šejh-Sadija. To je vrlo popularno literarno-etičko djelo, mješavina stiha i proze, dosta laganog stila poznatog perzijskog klasika Šejh Sadije. Predavanja iz Đulistana završena su iz 1938. god. U istoj godini hadži Mujaga je počeo predavanja iz Divana Hafiza Širazija. To je lirsko djelo kojim je pjesnik izrazio svoje filozofskotesavvufske misli. Na ova predavanja počeli su dolaziti i hadži Mehmed-ef. Handžić i Mehmed-ef. Mujezinović. Predavanja iz Hafizova Divana završena su u martu 1941. godine, a zatim je hadži Mujaga otpočeo sa predavanjima iz Bosistana, drugog dijela Šejh Sadija, nakon napada Njemačke na Jugoslaviju 6. aprila 1941. god. i bombardovanja Sarajeva, pogođena je i kuća hadži Mujage Merhemića, međutim predavanja nisu prekinuta, nego su nastavljena u kući Fejzullah ef. Hadžibajrića. U junu 1942. god. završena su predavanja iz Bosistana.

Poslije Bosistana hadži Mujaga je želio da otpočne sa predavanjima Beharistana Abdurahmana Džamija, ali na traženje Adem-ef. Karađozovića i Mehmed-ef. Handžića ponovo su otpočela predavanja iz Mesneviye. Hadži Mehmed-ef. Handžić je predavao arapski uvod prvog sveska, a hadži Mujaga je u julu 1942. god. održao svoje prvo predavanje iz Mesneviye. Predavanja iz Mesneviye završiće se u februaru 1958. godine.

Hadži Mujaga je želio da se predavanja iz Mesneville ne prekidaju pa je iste godine po drugi put krenuo sa predavanjima. Predavanja su prekinuta u martu 1959. god. radi ramazana i to je ujedno i posljednje predavanje hadži Mujage, jer će ubrzo preseliti na ahiret. Dersove iz Mesneville držali su u hadži-Mujaginoj kući reisu-l-ulema Mehmed Džemaludin-ef. Čaušević a iz tefsira, hafiz Mehmed-ef. Okić i Ahmed-ef. Burek. U tu svrhu hadži Mujaga je sagradio 1935. god. posebnu prostoriju i nazvao je dergah.

Veoma interesantan odnos je hadži Mujage i prema obilježavanju mu-barek-noći i drugih istorijskih datuma iz istorije islama. Želio je da se pripadnost vjeri što vidljivije istakne i manifestuje. Stoga je u svojoj kući redovno na svečan način obilježavao Lejle-i miradž i Vakatu-l-Bedr, a pred kraj života, Šebi arus. Dostojanstveno je obilježavao ramazan, bajrame i mevlude.

Proslave Lejletu-l-miradža u hadži-Mujaginoj kući obogatile su našu književnost sa dva lijepa priloga. Hadži Mehmed-ef. Handžić preveo je i protumačio Miradžiju Sabita Užičanina, koja se učila u hadži-Mujaginoj kući, a profesor dr Šaćir Sikirić preveo je i protumačio Miradžiju Mehmed Rešida Sarajlije. Obje ove Miradžije su objavljene. Miradžija, je spjev na turskom jeziku, a govori o Muhammedovom, a.s. miradžu. Uči se poput mevluda. Miradžiju u Hadži Mujaginoj kući učio je hafiz Mustafa Fehim-ef. Kulenović do 1945. god. do njegove smrti, a poslije njega su nastavili hafiz Esad-ef. Sabrihafizović, Mustafa-ef. Varešanović, hafiz Ibrahim-ef. Proho i Fejzulah-ef. Hadžibajrić. Hadži Mujaga je dugi niz godina na miradžiju pozivao maturante Gazi Husrev-begove medrese, želeći da i oni taj lijepi običaj prenesu u mjesta gdje budu radili.

Bedrija je arapski sastav u prozi, u obliku dove u kojoj se po arapskoj abecedi spominju imena svih 313 učesnika u bici na Bedru, koja se odigrala 17. dana ramazana druge godine po hidžri. Bedriju je redovno učio Mustafa-ef. Varešanović. Hadži Mujaga Merhemić je mnogo cijenio Dželaludina Rumija, pa kako su Turci i Perzijanci uzeli 17. decembra, dan smrti Dželaludina, da obilježavaju nazvavši je šebi arusom, to je prihvatio i hadži Mujaga. Sva ta druženja i okupljanja imala su jednu plemenitu namjeru zbližavanje među ljudima, i učenje od onih od kojih se imalo šta čuti jer su se služili neiscrpnim izvorima islama, Kur'anom i Sunetom. Značajno je napomenuti da su predavanja iz Mesneville najduže potrajala i to prije svega zahvaljujući uglednom alimu i šejhu iz Sarajeva Fejzulah-ef. Hadžibajriću. Rezultati toga rada i izuzetnog zalaganja rezultirali su i prijevodom Mesneville. Akademije Šebi arusa preživjele su zahvaljujući sarajevskim dervišima, koji su i u najtežim uslovima smogli snage da tu lijepu tradiciju očuvaju, a najveći doprinos i tu dao je već spomenuti Fejzulah-ef. Hadžibajrić. Veoma su zapaženi njihovi referati podneseni na tim akademijama.

RANI RAD HADŽI MUJAGE MERHEMIĆA

Cijelog života hadži-Mujage Merhemića kretao se oko vjere i prosvjete. Skroman i povučen, želio je da djeluje iz drugog plana, više je govorio djelom nego riječima. U životu je obavljao različite funkcije i to bez ikakvih materijalnih nadoknada, nije se za to borio nego ga je svijet birao. Sve te radne zadatke je krajnje savjesno i dostojanstveno izvršavao.

Bio je potpredsjednik sarajevskog Džematskog medžlisa, ali i dugi niz godina član sarajevskog Vakufskog povjerenstva, koji je u hadži Mujagi našao najboljeg saradnika i pomagača. U Vakufsko-mearifsko vijeće hadži-Mujagu je uveo Salim-ef. Muftić, jer mu je bio od koristi jedan takav autoritet i čvrst karakter kakav je bio hadži Mujaga. U to vrijeme članovi Vakufskog vijeća bili su i neki istaknuti čelnici društva „Gajret“ sa kojima se Salem-ef. u nekim pitanjima nije najbolje slagao. Prisustvo i riječ hadži-Mujaga bili su od velikog značaja i pomoći Salem-ef. Muftiću.

Hadži Mujaga Merhemić bio je i predsjednik udruženja bivših zemljoposjednika, koji su ga kandidovali i za narodnog poslanika 1938. god. U svim tijelima u kojima je djelovao i radio hadži Mujaga je ostavio duboka traga, snagom svoje ličnosti, doslijednosti i dostojanstvenim odnosom prema saradnicima i ljudima uopće.

LIČNOST I KARAKTER HADŽI MUJAGE MERHEMIĆA

Hadži Mujaga je bio vrlo interesantna ličnost. Bez ikakve sumnje bio je to čovjek u koga nije bilo raskola između teorije i prakse. Bio je to čovjek široka obrazovanja, a u tom njegovom obrazovanju ispreplitali su se ehli sunetska dosljednost i slobodoumnost tesavvufa. On nije bio hodža sa idžazetnamom niti šejh sa hilafetnamom, kako to napisao Fejzulah-ef. Hadžibajrić, nego je stasao pod snažnim uticajem lijepe književnosti i njenih uvaženih autora u jednu novu specifičnu figuru koju su voljeli, cijenili i priznavali. Toliko je bio cijenjen i poštovan da su ga u poznijim godinama smatrali oličenjem mumina. On to nije postigao samo znanjem, nego prije svega svojim islamskim ahlakom i besprijekornim vladanjem.

Evo kako Fejzulah-ef. Hadžibajrić, bez sumnje jedna od najboljih poznavalaca hadži Mujage Merhemića, opisuje njegovo ponašanje. „Redovno je išao u džemat, svakog je lijepo susretao i sa svakim se pitao, svakome je dobro želio, nikoga nije ogovarao, svačijem se dobru veselio i sve ostale vrline posjedovao. Decenijama je učene i pobožne ljude primao i dočekivao. Skoro punih 50 godina tj. sve do drugog svjetskog rata davao je zifafete novim hafizima i dostojno ih darivao. Arape, bedele, musafire i hafize darivao je

boščalucima i pozivao ih na iftare i večere. Arapi koji ne bi našli bedeluka, danima i danima su boravili na njegovu imanju u Halilovićima“.

Hadži Mujaga Merhemović je bio izuzetno pobožan čovjek. Strogo je vodio računa o namazu, obavljao ga je skrušeno i to što je mogao više u džematu. Njegovo mjesto u džamiji bilo je negdje u prikrajku ili u zadnjim safovima. Posljednjih desetak godina svoga života neprekidno je postio savmi Davud i redovno klanjao nafile. Posebno je vodio računa o jeziku, govorio je samo o lijepim i pohvalnim stvarima. Bilo da se radi o ljudima ili stvarima, bilo je nemoguće čuti ružne riječi iz njegovih usta. U potpunosti se u svom životu držao hadisi šerifa koji glasi: „Ko vjeruje Boga, dž.š., i u Sudnji dan, neka govori ono što je dobro ili neka šuti.“ Ipak, po prirodi blage naravi, hadži Mujaga je u važnim pitanjima, pitanjima vjere, bio krajnje principijelan, odlučan i dosljedan. Hadži Mujaga je izuzetno cijenio i volio velike iz islamske prošlosti, gazije, vakife, alime. Oni su mu bili inspiracija i uzori u životu. O njima bi pričao sa posebnim oduševljenjem želeći na taj način da slušaoc uputi na razmišljanje o tim ljudima i njihovim djelima.

Građani Sarajeva, bez obzira na vjeru i naciju voljeli su i cijenili hadži Mujagu, u njega su imali veliko povjerenje, često su se njemu obraćali za savjet ili ga određivali svojim vasimuhtarom i njemu prepuštali da sam odlučuje u koje će korisne svrhe utrošiti njihov imetak.

Nakon kraće bolesti, hadži Mujaga Merhemović, preselio je na ahiret u ponedjeljak 23. marta 1959. godine. Tako je svijet napustio jedan od najcjenjenijih Muslimana Sarajeva, čovjek cijenjen i voljen. Bio je dostojno ožaljen Muslimani su mu fatihe učili i rahmet predavali, a kršćani svijeće palili pred njegovu plemenitu dušu. Vijest o njegovoj smrti brzo se pronijela na sve strane. Dženaza mu je obavljena sutradan uz prisustvo velikog broja njegovih ahaba i poštovalaca iz Sarajeva i drugih mjesta. Bio je to nezapamćen ispraćaj kakav je zaslužio hadži Mujaga Merhemović. Dženazu mu je klanjao njegov mahalski imam, hafiz Ibrahim-ef. Proho, a pokopan je na groblju Hambina carina.

Eto, tako je život na ovom prolaznom svijetu završio veliki alim i dobrotvor, plemeniti čovjek i humanista koji će ostati u sjećanju svih onih koji su ga poznavali, kao najljepša uspomena i uzor svim generacijama.

Literatura:

1. Aleksa Popović Sarajlija, Životopis znamenitih Sarajlija. Knjižica je štampana 1910. god. u izdanju Islamske dioničarske stamparije u Sarajevu.

2. Šejh Omer Lutfi-ef., Divan pjesama u kome se, između ostalog, nalazi i osam stihova o ženidbi hadži Mujage Merhemića. Divan se čuva u Srpskoj akademiji nauka u Beogradu.

3. Fejzulah-ef. Hadžibajrić, „Hadži Mujaga Merhemić, život i rad“, predavanje održano u povodu četrdeset dana od smrti u kući hadži-Mujage u maju 1959. god.

4. Fejzulah Hadžibajrić, „Dvadesetogodišnjica smrti hadži Mujage Merhemića (1959-1979)“, Glasnik IZ-e 1979. br. 2 str. 203-210 i br. 4 str. (415-420).

5. Alija Nametak, „Merhum hadži Mujaga Merhemić“, Glasnik IZ-e 1959. br. 10-12.

6. Radivoje Papić, „Istine o tragediji porodice Merhemić“ objavljeno u listu Una, god. V od 2. maja do 6. juna 1988.

ON THE LIFE AND WORK OF HADŽI MUJAGA MERHEMIĆ

The Merhemić family moved to Sarajevo from Merhemija near Neve-sinje at the begining of the XVIIIth century around 1812. The most prominent figure of this respectable family was, without any doubt Hadži Mujaga Merhemić. He was born in Sarajevo on January 4th, 1877 where he spent his entire life as an outstanding merchant, thinker and translator from Arabic and Persian, but above all a great humanist and philanthropist. His house was the center of science, and there the Qur'an and the Hadis were discussed, as well as the works from literature in Persian.

Throughout his whole life Hadži Mujaga Merhemić was closely connected to religion, education and trade. He was a modest and reserved person, his actions spoke more than his words. This is how the late Fejzulah Hadžibajrić described Hadži Mujaga Merhemić:

„He regularly went to džemat, was very pleasant when meeting someone, inquiring about ones health and family. He wished everyone well, never slandered anyone, was happy for all who fared well, and he had all the other virtues of a good man. For decades he received learned and pious men in his house. For almost fifty years he organized feasts for the new hafizes and gave them presents.“

Hadži Mujaga Merhemić died on March 23rd, 1959. Hafiz Ibrahim ef. Proho was the one to lead the burrial prayer and he was burried in the Ham-bina Carina graveyard in Sarajevo..